

KAMBODSJA

STUDIER

Utgiver :
Solidaritetskomiteen for Vietnam
Uranienborgveien 11 , Oslo 3
Postgiro 20 83 13

Kr. 1,50

Dette studieopplegget kommer kanskje i seineste laget. Frigjøringsstyrkene har gjenopptatt offensiven, og Lon Nol-regimets siste base, Phnom Penh, står også for fall.

Kampen i Kambodsja er viktigere enn kampen i Vietnam, Afrika, Asia og Latin-Amerika i øyeblikket. Grunnen til det er at styrkeforholdet i Kambodsja er gunstigere enn i noe annet land, frigjøringsfronten er i en udiskutabel offensiv posisjon.

Kambodsja står nærmere målet å frigjøre seg fullt og helt fra imperialismen, og kan bli det første landet etter Nord-Vietnam som oppretter en uavhengig og demokratisk stat. Vi kan bare ane hvilken betydning dette vil ha for alle andre folk i verden, spesielt det vietnamesiske.

Kampens siste fase, overgangen til den uavhengige og demokratiske kambodsjanske staten kan bli kortvarig og forholdsvis smetefri, men den kan også ta lenger tid og koste mye blod. Utfallet avhenger av hva USA-imperialistene våger og har mulighet for å satse. Vi må f.eks. ikke ha noen illusjoner om at USA ikke kan gjenoppta bombingene. I dette tilfellet må vi være forberedt på å mobilisere en Kambodsja-opinion, slik vi har gjort for Vietnam. Uansett vil det være av stor betydning hva vi får gjort med Kambodsja-spørsmålet alt i vår.

Studieopplegget er delt i to. 1. del er en artikkel fra det danske "Information" som inneholder vurderinger som på en del punkter ikke stemmer over ens med det synet Solkom har stått for. Men det kan være nyttig som supplement til annen del. Del 2 er en geografisk og historisk oversikt over Kambodsja.

Forslag til sentrale ting å diskutere:

1. Sammenlign Kambodsjas og Vietnams historie fra 1945 til 1970. Stikkord::

Felles trekk? Viktigste forskjeller? Årsaker til forskjellene? (Geografisk-økonomisk-historisk)

Hvordan gjenspeiler dette seg i situasjonen i dag, f.eks. likheter/forskjeller FUNK/GRUNK og FNL/PRR? Og hvorfor vil ikke FUNK ha fredsavtale med Lon Nol?

2. Diskuter utviklinga fram til kuppet i 1970.

Kjenner dere igjen USAs taktikk i Chile? Hva er årsakene til de forskjellige veiene utviklinga har tatt i Chile og Kambodsja?

3. Diskuter forholdet Kambodsja/sovjet. Skal Solkom ta stilling til Sovjet? I tilfellet, ta stilling til Sovjets politikk allment eller bare deres rolle i Kambodsja?

4. Er det riktig å si at kampen i Kambodsja nå er viktigere enn i Vietnam? Stikkord: kommer ikke seieren lell, uten vår hjelp? Kan Kambodsja-arbeid støtte seinere Vietnam-arbeid?

5. Hva slags Kambodsja-arbeid kan/bør gjøres på ditt sted? Hva vil dere gjøre hvis USA gjenopptar bombingene?

PHNOM PENH PREGES AV MOTLØSHET OG SOSIALT FORFALL

Phnom Penh, i sept. - De store transparente med "Vive la Republique" henger ikke lenger å blafrer på den skitten gule flyplassmuren som sist jeg var her. Khmer-republikken har et par år vært en kjennsgjerning til tross for at det som utgjør republikken ikke er meget mer enn hovedstaden. Godt 80% kontrolleres av den "andre siden" eller av "the baddies" som en amerikansk militærrådgiver uttalte seg.

Men selv om hovedstaden i Kambodsja i hvert fall geografisk og administrativt er isolert, så bobler den av en aktivitet som står i skarp kontrast til dens fortid og dens reelle situasjon sett på bakgrunn av krigen. Men forklaringen er enkel og sitter som første tast øverst fra venstre på skrivemaskinen -\$. Sjelden har en by fått en så voldsom dollar-vaksinasjon som denne, og sjelden har en bys ansikt forandret seg så hurtig. Både Saigon og Bangkok var langt fra en slik transformasjon.

Luksus og armød.

Phnom Penh er som de to forannevnte byer blitt Honda'enes og Mercedes Benz'enes by, og sykkelene er voldsomt på retur. Det vrirler med kjøretøyer på vei inn fra Pochentong-flyplassen, men et blikk til siden langs veien viser at noen også betaler for spøken.

Overalt på de grønne, upleide kraterfylte markene er det flyktningehus - som oftest et par bambuspinner med noe bølgeblikk over. Og en skal ikke ha vært lenge i denne stadig mer sjarmerende by for å konstatere at det beinharde klasse-samfunn, dirigert og ledet av en gjennomkorrupt militærkaste har innfunnet seg. Alt hva de 30 000 såkalte "sjokoladesoldater" i Sihanouks tid gikk og drømte om er blitt en realitet. Det vil si for offiserene. Var det ikke for militærdisiplin var så fremmed for khmerene så kunne vi like så godt ha befunnet oss i oberstenes Grekenland eller i en latin-ameriansk kuppstat.

Og de menige? De har i alle fall fått uniformer og, ligner til forveksling sør-vietnamesere. For to år siden rente de rundt i sandaler og lot seg transportere ut til krigen i utrangerte busser, som var malt i alle regnbuens farger. Men betalingen for det edle hådtverk, kniper det stadig meget med. Skjønt det koster enormt å holde offiserenes vest-tyske leketøysbiler i gang.

Optimismen er borte.

Men hvor. Phnom Penh var optimismens by sist gang jeg så den, gjennomstrømmes den i dag av en blanding av kynisme og sorgmodighet. Den fatalisme mange skribenter har beskrevet i det siste, har jeg ikke større inntrykk av. Den alminnelige kambodsjaner er bekymret, verken mer eller mindre. Man ønsker fred - og det for nesten enhver pris.

Man taler meget om Sihanouk i disse dager og det er særlig kvinnene som bringer fyrsten opp. Det skjer ofte, at når vi snakker om prisene på det store marked i byens sentrum. Men en voldsom inflasjon (godt 200%) og harde prisspring er det en indre logikk i det de sier: Fyrsten hjem, prisene ned. Om Khmer Rouge har de få meninger, om noen i det hele tatt.

Var godt vant

Det er riktig at byen ikke i katastrofal grad mangler matvarer, men at det skifter voldsomt, alt avhengig av hvilke hove veier partisanerne lukker. På den annen side må man ikke være blind for den kjennsgjerning at byens borgere alltid har vært godt vant. At khmerer alltid har kunnet spise seg litt mer enn mett, hva som ikke er tilfellet andre steder.

Hvorom allting er så er det skjedd et stemningsskred av betydelig omfang og den dollaropprustede og "falske" økonomi har sin andel av det. Men igjen må man konstatere som i Sør-Vietnam, at en Honda også er et politisk våpen som effektivt utnyttet støtter de besiddende. Ordet "forbrukersamfunn" er kun en omskrivning av den fragmentasjon av befolkningen som nå skjer.

Bastant propaganda.

Khmerene smiler naturligvis og er gjestfrie og og med sans for humor. Men begeistringen er gått av Phnom Penhs befolkning entusiasmen fra 1970, året for kuppet mot Sihanouk, året for den amerikansk-sør-vietnamesiske invasjon, og krigens begynnelse. Noen tillit til den sittende regjering er vanskelig å finne, bortsett fra hos en meget snever sirkel.

Så meget desto mer grotesk er det å betrakte Lon Nol-regimets bastante propaganda, stadig like naiv og stadig like så avslørende for den kjennsgjerningen at den politiske hankraft forlengst er lagt i andre hender enn Lon Nols og hans Øverste Råd bestående av Cheng Heng, In Tam og Sirik Matak.

Relativ ro

I øyeblikket ånder Phnom Penh fred og ro. Kun om natten høres de dunpe drønn fra skyting ved hovedveien, hvor partisanerne godt 20 km. herfra holder regjeringsstyrkene i sjakk. Sabotasjehandlinger er det få av og de som beskrives som slike viser seg som oftest å komme av gleden over å eie en amerikansk M-16 eller et par håndgranater.

Bombestansen den 15. august har hatt noen innflytelse, og det faktum at Khmer Rouge ikke slo til umiddelbart etter og inn tok byen, som mange ventet har kanskje, men kun kanskje, gitt enkelte troen tilbake på at situasjonen er ved å endre seg i regimets favor.

Nervøse diplomater

De utenlandske ambassaders stab vender hjem, men de fleste som har vært evakuert skjeler nervøst til kalenderens jule-måned. Ingen føler seg helt sikker. At det er diplomatiske strømninger som antyder at Sihanouk ikke har den støtte fra Peking og Hanoi han håpte på, tilfredsstiller kun få. Man ønsker konkrete bevis på at det snart kan forhandles mellom partene før man avbestiller returbillet ut av Kambodsja.

Den manglende entusiasme slår kanskje hardest igjennom i spørsmålet om nye rekrutter til hæren. De begeistrede svermer av studenter er borte. Ingen ønsker å melde seg frivillig og regjeringen har måttet dekretere verneplikt.

Men et dekret er ikke tilstrekkelig til å øke tilgangen og derfor ser man hyppig militærpoliti på jakt etter "egnede" soldater rundt om i byen. Spørsmålet er hvorledes disse soldater sloss når de etter en kort trening i en av byens parker sendes ut til en av Kambodsjas mange hovedveier for å åpne

den. De har mistet troen på "saken" og mangler tiltroen til regjeringen og hærens ledelse.

En betraktelig del av de unge er også klar over at Nord-Vietnams og FNLs fysiske tilstedeværelse på slagmarken i dag er minimal og at Khmer Rouge er blitt en overraskende stor maktfaktor. "Men" som den kvinnelige president for en av Phnom Penhs største studentorganisasjoner, Ny Cheng Orn, sier: "Vi vil gjerne høre litt mer om Khmer Rouges ledere, helst se dem og høre deres meninger. Derfra blir veien til en fred kortere. Men før de for alvor gir seg til kjenne, hva kan vi da stille opp?"

Om Sihanouks eventuelle tilbakekomst sier hun at studentene ikke er begeistret, men kommer han, må hans makt beskjæres. "Vi er ferdige med monarkiet. Det må stå fast," sier hun.

Men hennes mor og far som sitter overfor, er ikke enige. En heftig ordveksling utspiller seg. Hvoretter alle plutselig smiler. Et av de slags smil, som kunne få en til å tro at de alle tre bar på en stor hemmelighet.

Artikkelen er skrevet av Poul E. Svejstrup i den danske avisen "Information", her gjengitt i utdrag. Den er ikke overenstemmende med Solkoms syn på alle punkter, men må sees på som et debattinnlegg. Til tross for dette og at den er skrevet i slutten av september i fjor, gir den et bilde på livet i Phnom Penh som enda er gyldig.....

Geografi og folkeslag

JORDBRUKSFOLK I FLATT OG TROPISK LAND

Kambodsja er et flatt og varmt land. I motsetning til det tettbefolkede kystlandet Vietnam og det grisgrente fjelllandet Laos, består Kambodsja stort sett av en stor slette dekket av teaskoger og dyrket mark, med middels tett befolkning.

I sørvest er det et høylandsområde ut mot kysten, og ellers er det fjell langs grensene hele veien rundt, unntagen mot Sør-Vietnams Mekongdelta i sørøst. Sletta er dominert av to store vassdrag, Mekong fra nord, og rfa vest den lange Tonle Sapsjøen som sender en elv ut i Mekong ved Phnom Penh.

Klimaet er tropisk, med regntid fra april til oktober. Siden landet er så flatt, er flommen stor i regntida, Tonle Sap blir f.eks. fire ganger så stor som i tørketida.

Landet er halvparten så stort som Norge, og har sju millioner innbyggere. Det store flertallet tilhører Khmer-folket som som både i språk, kultur og historisk bakgrunn skiller seg både fra Vietnameserne i øst, og Thaifolket i vest. Det er dessuten to store minoriteter: Innvandrete vietnamesere og kinesere, på ca. $\frac{1}{2}$ million hver. 90 % er buddhister og det er ingen stor katolsk minoritet som i Vietnam.

Hovednæringsveien er naturlig nok jordbruk, først og fremst risdyrking og kvegdrift. Det drives dessuten svært mye fiske i elvene. Det finnes noe plantasjedrift, bl.a. av bomull, tobakk, sukker og gummi. I tida fra 54 til 70 ble det bygget opp noe industri, men mye av dette er ødelagt av krigen.

Mesteparten av befolkningen er fattige bønder, fiskere og småhandlere. Rikfolka har først og fremst vært godseiere og rike handelsfolk i noen av byene.

Landets historie før franskmennene.

TRENGT MELLOM STERKERE NABOER.

Khmer-folket vandret inn i Kambodsja ca. år 600. De blandet seg med den tidligere befolkningen og fortsatte utviklingen av den typiske jordbrukskulturen. På 11-1200-tallet var Khmer-riket den dominerende makt i Indo-Kina. Hovedstaden Angkor ved Tonle Sap ble prydet med fantastiske tempelbyggverk. Siden gikk det raskt nedover. Tropper fra øst og vest herjet riket, ødela de fantastiske vanningsystemene, og brente Angkor, så hovedstaden ble flyttet til Phnom Penh. Fra 1400-tallet og fram til forrige århundre var Khmer-kongerikets historie en eneste rekke tapte kriger mot, og balansegang mellom, Thai-kongene i vest og Vietnam-keiseren i øst. Det sterke Vietnam-keiserdømmet ble etter hvert hovedfjenden av disse to.

Denne historien danner bakgrunnen for mange forhold i Vietnam og Kambodsja i dag: Bl.a. den store Khmer-minoriteten i Sør-Vietnams Mekong-delta (Deltaet var kambodiansk helt til 1700-tallet.) og for den vietnamesiske minoriteten i Kambodjsa idag.

(Vietnam-keiseren e tvang Khmer-kongen til å godta vietnamesisk innvandring.) Den er også bakgrunnen for de nasjonale motsetninger mellom Khmer-folk og vietnamesere, som Lon-Nol i rent rasistisk stil prøvde å piske opp etter kuppet i 1970. (Denne politikken slø imidlertid effektivt tilbake på han sjøl da USA ganske snart måtte sette inn sør-vietnamesiske leietropper i Kambodsja!)

Fransk okkupasjon 1863-1941

LETTERE SPILL ENN I VIETNAM

Da franskmennene rykket inn i Indo-Kina midt i forrige århundre, kunne de delvis spille på Khmer-kongens motsetninger til keiseren. Kong Norodom prøvde å balansere mellom Thai-kongens og Frankrikes "beskyttelse". Men i 1863 avgjorde Frankrike det spillet til sin egen fordel med en kanonbåt på Mekong, og Kambodsja ble fransk "protektorat". Det franske styret ble ikke så brutalt og satte ikke så stort preg på samfunnet som i Vietnam. Delvis var Frankrikes økonomiske interesser i Kambodsja mindre, delvis var motstanden mindre hard. Likevel var kolonistyret hardt nok. Selv om kongemakten formelt besto, tvang Frankrike gjennom stadig større kontroll over landet, først ved en avtale i 1884 og så en i 1897. Bl.a. ble mye jord tatt fra bøndene og gitt til franske plantasjedrivere, og flere nasjonale opprør ble slått hardt ned. Slike voldsomme opprør som i Vietnam i 30-åra var det imidlertid ikke.

Veien mot nasjonal uavhengighet 1941-54:

".....FRIHET BLEV OSS FØDT"

I likhet med Norges uavhengighet i 1814 var den kambodsjanske i 53/54 vel så mye resultat av hendelser utenfor landets grenser som av Kambodsjas egen kamp. Mye av japanerne okkuperte landet offisielt i 1941, men de lot den lokale franske administrasjonen fortsette inntil mars 1945, da de overtok helt, og i den anledning lot Sihanouk (som var blitt konge et halvt år før de overtok i 41) erklære landet selvstendig! Dette betød naturligvis ikke noe reelt, men Sihanouk prøvde å utnytte det i forhandlinger med franskmennene etter krigen. Han ble likevel raskt (1946) tvunget til å undertegne en avtale som igjen ga Frankrike full reell kontroll.

Som kjent gikk det ikke så lett i Vietnam. Ho Chi Minhs regjering nektet å bøye seg, og Frankrike greide ikke å knekke de vietnamesiske troppene. Presset av denne krigen og av den anti-kolonialistiske opinionen hjemme og ute, valgte Frankrike å gi landet formelt indre selvstyre. ("Republikken Vietnam" - under frankrikes marionett Bao Dai - fikk og "indre selvstyre" dette året!)

Det nasjonale borgerskapet i Kambodsja, under Sihanouks ledelse, hadde presset situasjonen så godt de kunne, både militært og politisk. De hadde to politiske fordeler: Frankrike (og USA) var økonomisk mindre redde for den borgelige innstilte Sihanouk enn for DRV's revolusjonære regjering. Samtidig hadde de ingen stor alliert godseier- og offisersgruppe i Kambodsja, slik som i Vietnam. Resultatet var at Frankrike ga Kambodsja militær og økonomisk uavhengighet under Kong Norodom Sihanouks ledelse den 9. november 1953. På Geneve-konferansen 1954 ble landets uavhengighet og nøytralitet internasjonalt anerkjent.

Sihanouk-styret 1954 1970:

UAVHENGIGHET OG FRED MÅ STADIG FORSVARES

Utenfra så Kambodsjas situasjon gråi ut i 1954: Uavhengigheten var vunnet, ingen borgerkrigsfare splittet landet, en relativt demokratisk forfatning var innført. Franskmennene var ute av bildet. For Sihanouk og de andre nasjonalt innstilte lederne syntes den viktigste oppgaven å være en moderne utbygging av landet. Bitre erfaringer skulle imidlertid vise at uavhengighet

og fred ikke er noe en kan ta for gitt når USA-imperialismen er i farvannet.

Det var fortsatt mye utenlandske økonomiske interesser i landet og det var sterke høyrekrefter som ønsket en "vestlig" utvikling. På den annen side var det mange sosialister blandt de intellektuelle og blandt gamle motstandsfolk, og det var mye misnøye blandt bøndene mot godseiere og harde pengeutlånere. Sihanouk sjøl inntok et slags mellom-standpunkt. Han ønsket først og fremst en nasjonal uavhengig politikk og ville prøve å forene de forskjellige motsetningene i landet.

I februar 1955 ble det gjennomført en folkeavstemning, som ga overveiende støtte til den uavhengighetspolitikk som Sihanouk hadde ført. Kort etter abdiserte han som konge til fordel for sin far, og stilte seg sjøl i spissen for et politisk samlingsparti - Sangkum, som tok opp i seg både høyre og venstreretninger. Et konsekvent USA-vennlig og et sosialistisk parti ble utenfor. Ved valget i 1955 fikk Sangkum overveiende flertall og alle delegater i nasjonalforsamlingen. Dermed var det i praksis innført et ettpartisystem med Sihanouk i ledelsen. Sangkum-partiets nasjonalkongress - et slags landsmøte med flere tusen delegater som ble samlet to ganger i året - ble den politisk avgjørende demokratiske forsamling i landet.

USA hadde i begynnelsen håp om å bruke Sihanouk. Allerede i 1955 la de hardt press på han for å få han med i SEATO (Sør-øst-Asias NATO), først med politisk overtalelse, så med forsøk på økonomisk blokade fra Thailand og Sør-Vietnam. Sihanouk og Sangkums nasjonalkongress svarte med å avvise SEATO-medlemskap, opprette diplomatiske forbindelser med Sovjet og Polen, og inngå avtaler om økonomisk hjelp fra Sovjet og Kina. USA måtte gi seg og heve blokaden.

Men USA-imperialismen hadde ikke tenkt å gi seg. CIA begynte nå et skjult arbeid for å knekke Sihanouk - langs to linjer: den økonomiske hjelpen fra USA - som USA bestemte betingelsene for - ble systematisk utnyttet til å bygge opp en ny gruppe med forretningsmenn som sammen med godseierne, korrupte embetsmenn og offiserer skodde seg stort på hjelpen - og dermed ble USAs beste støtter. Den andre linjen var å bygge opp en gruppe av godt betalte leietropper i Sør-Vietnam og Thailand rekruttert fra den kambodsjanske minoriteten og de mest høyreorienterte gruppene i Kambodsja, og under kommando av CIA.

Men de fikk ikke has på Sihanouk. Da faren døde i 1960 ble han statsoverhode uten å ta kongetittelen og fortsatte i realiteten som politisk leder. Han fortsatte konsekvent sin nøytrale uavhengighetspolitikk og fikk stadig større vansker med USA. Samtidig lærte de kambodsjanske nasjonalistene stadig mer om hva USA mente med å "tilhøre den frie verden". Ved bitre erfaringer lærte de hvordan den amerikanske "hjelpen" undergrov landets uavhengighet både økonomisk og politisk, og bandt regjeringen på hender og føtter, samtidig som "hjelpeorganisasjonsapparatet" ble brukt som et internt nettverk for CIA. Sihanouk avsto derfor i 1963 all videre USA-"hjelp" til Kambodsja. To år senere, i 1965, brøt Kambodsja de diplomatiske forbindelsene med USA, etter gjentatte bombetokter mot landsbyer på kambodsjansk territorium.

I disse åra vokste som kjent Vietnamkrigen fra år til år. Sihanouk hldt Kambodsja strengt utenfor krigen, men han la ikke skjul på at han forsto og sympatiserte med FNL og Kambodsja solgte bl.a. ris til FNL på fredelig basis. FNL hadde dessuten sterk støtte i den vietnamsiske befolkningen også

x Khmer Serei

på Kambodsjansk side av grensen. Men avtalen mellom FNL og Kambodsjas var hele tiden klar, og ble strengt overholdt fra begge sider. Det var ikke tale om noen krenking av kambodsjansk territorium. (Selv om Sihanouk under press fra høyrekreftene, ved flere anledninger kom med uttalelser i denne retning) I 1965 ble det holdt en "konferanse for de indo-kinesiske folk" i Phnom Penh, der Sør-Vietnam var representert ved FNL.

Men høyrekreftene var ikke slått, og fra 1969 og utover fikk de mer tak på politikken i Kambodsjas igjen og klarte å presse Sihanouk en del. Det var flere grunner til dette. P.g. a. høyrekreftenes sterke økonomiske stilling og den ganske utbredte korrupsjonen i landet maktet de i ganske stor grad å kjøpe opp yrkespolitikere i nasjonalforsamlingen og få presset fram sine kandidater til valgene. Særlig den nasjonalforsamlingen som ble valgt i 1966 var preget av dette, også offiserer i hæren ble for en stor del kjøpt opp. Tildels kom også Sihanouk sjøl mer i motsetning til venstrekreftene på disse tider, bl.a. på grunn av en del feil som ble gjort av kinesiske kommunister i landet i begeistring over kulturrevolusjonen i Kina. Men det viktigste var reaksjonens styrkede stilling i nasjonalforsamlingen, offiserkorpset og det økonomiske livet.

Denne utviklingen førte til et hardere press på venstreorienterte i landet, og samtidig til økende misnøye blandt blandt bøndene. Dette førte til at mange venstreorienterte så seg nødt til å ta kampen mot godseierne og reaksjonen opp med militære midler, eller i alle fall komme seg i dekning, og sluttet seg til geriljaorganisasjonen Røde Khmer. Gamle baser fra krigen mot franskmennene ble tatt opp igjen, særlig i nordøst og Kardemomnefjellene og i Elefantfjellene i sør. Blant de som dro den gangen var tre medlemmer av nasjonalforsamlingen: Khieu Sampan, Hou Youn og Hu Nim. Disse er nå i ledelsen av FUNK og med i Kambodsjas Kongelige Enhetsregjering (GRUNK).

Fra 1967 til 69 var det Penn Nouth, en av Sihanouks nærmeste menn, som var statsminister. Men høyrekreftenes stadig undergravning av økonomien, sammen med den utbredte korrupsjon også i statsselskapene, som Sihanouk ikke hadde evne eller vilje til å få bukt med, førte til økende økonomiske vanskeligheter. Sommeren 1969 munnet det ut i full økonomisk krise og Sihanouk ble nødt til å utnevne Lon Nol - som var høyreorientert, men såvidt Sihanouk visste lojal - til sjef for en nasjonal "redningsregjering" som skulle rette opp økonomien.

Kuppet 1970

CIA HAR HELL MED SEG

Den nasjonale "redningsregjeringen" som overtok i 1969 var klart høyreorientert. Dens ledende menn var Lon Nol og Sirik Matak. Sirik Matak var anerkjent USA-vennlig og motstander av Sihanouk, men Sihanouk regnet Lon Nol som en lojal mann selv om han var klart høyreorientert. Sannheten var imidlertid at Lon Nol hadde vært i lengere tid i hemmelig kontakt med CIA og var utpekt som hovedleder for et kupp. Planene var vel forberedt. Allerede på våren i 69 hadde Lon Nol - som da var øverstkommanderende - klart å få innlemmet flere Khmer Serei-avdelinger i Kambodsjas hær. Offisielt var dette avdelinger som desreterte fra Khmer

Serei og "gikk over", og Sihanouk skjønnte ikke hva som pågikk.

Da han ble regjeringssjef i 1969 var den nye regjeringens første tiltak for å rette opp økonomien å oppheve statskontroll over bankene og utenrikshandelen og erklære en "liberal" økonomisk linje. Sihanouk protesterte, og de mest Sihanouk-tro regjeringsmedlemmene, forlot regjeringen. Deretter sammenkalte Sihanouk Sangkums nasjonalkongress, som med stort flertall avviste den nye politikken, i desember 1969. Med denne politiske seieren tilsynelatende vel i havn, dro Sihanouk til Frankrike for en medisinsk kur, med sikte på å besøke bl.a. Moskva og Peking på vei hjem i mars.

Hva han imidlertid ikke visste, var at Lon Nol (som også hadde vært på "kuropphold" i Frankrike tidligere på høsten, i virkeligheten hadde fintrimmet kupplanene med CIA-eksperter) begynte å organisere hans avsettelse så snart han var ute av landet.

8. mars begynte det, med noen små anti-FNL-demonstrasjoner i "papegøyenebbområdet" gjennomført av Lon Nol-soldater i sivil, men slått stort opp av kambodsjanske (som Lon Nol allerede kontrollerte) og vestlige nyhetsbyrå som "spontane demonstrasjoner". 11. mars fulgte det med en demonstrasjon mot DRV og prrs ambassader i Phnom Penh der mange av ambassadefolkene dle hardt trakassert. Også denne ble ledet av soldater i sivil, og slagordene var f.eks. på engelsk! (Antagelig m.h.t. amerikansk presse). Den videre planen var meget godt uttenkt: Sihanouks ventede protester mot "demonstrasjonene" som ganske riktig kom, ble brukt til en voldsom kampanje mot ham for hans "unasjonale" holdning. Dette skulle bygges opp til demonstrasjoner 16. mars, rettet mot Sihanouk, og den høyreorienterte nasjonalforsamlingen skulle så avsette ham, "som resultat av et krav fra folket".

Denne del av regningen var imidlertid gjort opp uten vert. For studentenes og befolkningens reaksjon på angrepene mot Sihanouk kom virkelig, men naturligvis i motsatt retning. Den 16. mars ble det arrangerte forsøket helt borte i store pro-Sihanouk-demonstrasjoner, og nasjonalforsamlingen, opportunisten til det siste, turde ikke gjøre noe. Lon Nol ble derfor nødt til å droppe det demokratiske skinnet, og natten til 17. mars arresterte hans folk de ledende Sihanouk-tro offiserene, og 18. mars kjørte tanks og soldater opp i gatene i Phnom Penh. Nasjonalforsamlingen ble omringet, og med tanks rundt hele bygningen vedtok de enstemmig å avsette Sihanouk (riktignok i strid med grunnloven, men faen spare-) Etter dette var nasjonalforsamlingen et rent sandpåstrøerorgan for Lon Nol, til han oppløste den endelig i oktober 71. Sangkums nasjonalkongress er (naturligvis) ikke blitt innkalt etter 18. mars 1970

Kampen begynner, våren 1970:

FUNK STERKERE ENN NOEN HADDE TRODD

Sihanouk, som var på vei fra Moskva til Peking den dagen han ble avsatt, ventet ikke lenge med å slå igjen. Allerede den 23. mars sendte han ut en appell om å danne en Nasjonal Enhetsfront for Kambodsja- FUNK. Røde Khmer og de andre venstreorienterte gjorde øyeblikkelig felles sak med de Sihanouk-tro nasjonalistene og begynte kampen. Basene hadde de, våpnene fikk de raskt av PRR, som nå ikke hadde noen betenkeligheter (de hadde ført en forsiktig linje i forholdet til Røde Khmer tidligere, p.g.a. forholdet til Sihanouk). Rekrutter til frigjøringshæren var det ingen mangel på.

Det viktigste var likevel befolkningens spontane reaksjon. Over store deler av landet gjorde befolkningen og de lokale gruppene simpelthen opprør, og nektet å bøye seg for den nye "regjeringen". På mindre enn en måned var hele den nord-østre delen av landet og store deler av landsbygda forøvrig utenfor Lon Nols kontroll.

I slutten av april ble GRUNK- Kambodsjas Nasjonale Kongelige Enhetsregjering - dannet, med foreløpig sete i Peking, men med halvparten av regjeringsmedlemmene i det befrie Kambodsja. Regjeringsdannelsen betød ytterligere styrking av enheten i den kambodsjanske motstandskampen, og da Sihanouk i mai tok initiativet til Den Indo-Kinesiske Toppkonferansen, var dette et historisk øyeblikk i de tre indo-kinesiske folkenes kamp mot USA- imperialismen (se FVs Programhefte, utgitt 1970, om dette).

Lon Nol på sin side prøvde på rent fascistisk vis å piske opp nasjonale og sosiale fordommer mot Sihanouk som hadde "solgt seg til de nord-vietnamesiske kommunistene". Han appellerte til en "religiøs krig mot kommunistene" (en buddhistisk religiøs krig - stikk den,) og han begynte regulære progomer mot den vietnamesiske minoriteten i landet. Den verste fant sted den 15. april, da likene fløt i hundrevis nedover Mekong. Samtidig hadde han raskt fått inn de USA-trente Khmer-troppene fra Thailand og Sør-vietnam, og store mengder våpen strøet inn. Det hjalp bare så lite. Mot slutten av april spredde opprøret seg stadig raskere, og Lon Nols regime så ut til å få en kort levetid. Dette kunne ikke USA tillate, og 30. april gikk USAs og Saigons tropper til full invasjon. USAs napalm hadde funnet enda et eksportmarked.

Tre års kamp, 1970-1973:

HERJET AV SAIGONTROPPER OG B-52.

Invasjonen i 1970 ble en hard ilddåp for de ferske kambodsjanske motstandsgruppene. Men de klarte den, og resultatet ble et nytt politisk og militært nederlag for USA. Motstanden i USA tvang Nixon til å love at alle regulære amerikanske tropper skulle være ute av landet i løpet av juni. Nixon uttalte at det ikke "var nødvendig å ha dem der lenger". Underforstått: seieren skulle være raskt vunnet. Det motsatte viste seg å være tilfelle. Invasjonen greide riktignok å redde Lon Nol-regimet fra en åpenbar undergang. Men samtidig førte det til at motstanden vokste, ble mer omfattende og mer sammensveiset. Den brutale framferden til Saigons okkupasjonstropper bidro ikke lite til dette. Saigon-styrkene var ikke i sitt eget land, og oppførte seg om mulig enda verre enn hjemme. Reportasjene om massakrer, ødeleggelser og først og fremst plyndring i stor stil trengte etterhvert

igjennom også i vestlig presse. Resultat ble at tross Saigon-troppene, og tross USAs flyvåpen, sto Lon Nol ikke stort bedre ved årets utgang: Hele nord-øst-Kambodsja, hele høylandet i sør-vest, samt diverse annet var under FUNKs kontroll.

Våren 1971 satte Saigon-troppene inn et nytt storangrep - "Operasjon Total Seier 1-71" - fra øst mot Kratie-provinsen. Fiasko. På høsten satte Lon Nols beste tropper inn et storangrep, støttet av amerikanske fly - "Operasjon Chen La 2" - mot provinsene nord for Tonle Sap. Dundrende fiasko. Over halvparten av Lon Nols elitetropper på 20 000 mann ble satt ut av spill.

Så - i 1972 - kom våroffensiven i Sør-Vietnam. Saigonstyrkene fikk nok å gjøre hjemme, og Lon Nol-styrkene måtte mer og mer stole på amerikansk flyvåpen. Det ble til gjengjeld satt inn med full styrke. I 1972 og 1973 var bombingene over Kambodsja like hard som det verste over Vietnam. Som i Vietnam har millioner av mennesker blitt hjemløse, tusener på tusener er blitt drept, og naturen er mange steder blitt ødelagt for årtier framover.

Men det viste seg også i Kambodsja at det ikke går å bombe et enig folk i kne. Etter seieren ved "Chen La 2" beholdt FUNKs tropper offensiven gjennom hele 1972, og Lon Nol-kontrollert område skrumpet inn til 20-30% av landet.

Paris-avtalen og utviklingen fram til 15. august 1973:

FREDSPRISVINNEREN I AKSJON.

27. januar 1973 undertegnet til slutt USAs regjering fredsavtalen for Vietnam. I artikkel 20, (kap. 7) står det: "Partene i Paris-konferansen forplikter seg å avslutte all militær virksomhet i Laos Og Kambodsja."

Det skulle ikke gå mange timene før det ble klart at denne forpliktelsen fra Nixons og Kissingers side ikke engang var verdt papiret det var skrevet på. Bombingene over Kambodsja ikke bare fortsatte, men ble intensivert voldsomt. Ettersom FUNKs tropper stadig rykket nærmere Phnom Penh, ble alt USA hadde av fly i Indo-Kina og Stillehavsonrådet satt inn for å stanse framrykkingen. På tvers av alle avtaler, på tvers av alle protester i USA og resten av verden, fortsatte B-52 å helle død over Kambodsja 24 timer i døgnet. Hva dette har betydd av lidelse og ødeleggelser, hvordan Kambodsja så ut i slutten av august, tror jeg ikke vi kan forestille oss. Likevel fortsatte FUNK sine angrep stadig nærmere Phnom Penh, Også USAs kongress (hvor man forevrig ikke fant noen lov som forbyr presidenten å bombe Kambodsja eller hvilket som helst annet land) begynte å forstå at dette var håpløst. Godt hjulpet av Watergate affæren ble dermed bombestansen over Kambodsja 15. august vedtatt. For riktig å demonstrere sin desperasjon, fortsatte Pentagon bombingene for fullt til siste minutt!

Situasjonen nå:

STOL IKKE PÅ USA-IMPERIALISMEN!

Mange, også blant progressive her i landet, har spurt denne høsten: Hvorfor falt ikke Phnom Penh etter bombestansen? Går FUNK tilbake?

En slik spørsmålstilling er selvfølgelig å snu tingene på hodet. Det utrolige ved offensiven i sommer var ikke at FUNK ikke tok Phnom Penh, men at de i det hele tatt klarte å holde en slik offensiv i gang mot USAs hensynsløse bomberøgn.

Situasjonen nå er ikke at FUNK står i en svekket posisjon. Tvert i mot - for øyeblikket kontrollerer Lon Nol bare små områder av landet og han må klare seg uten Saigon-tropper og amerikanske bombefly. Likevel skal vi huske at hans tropper er langt bedre utstyrt enn FUNK-troppene både med hensyn til penger og våpen. De frøtgjorte områdene er fryktelige herjet etter USAs terrorbombinger.

Det er slutt på regntida i Kambodsja nå (høsten 1973). Slik det ser ut nå er det gode håp om at landets frigjøring ikke er langt ute i framtida.

Men likevel: Kambodjas og Indokinas venner må ennå ikke ta seieren for gitt og slappe av. Like på den andre sida av grensa til Sør-Vietnam bryter Thieu fredsavtalen grovere og grovere for hver dag. I USA har Nixon satt i gang en sjarmoffensiv for å "gjenvinne tilliten". (Godt hjulpet av Aase Lionæs med flere!) Det er mulig de ennå ikke har lært å holde fingrene unna Kambodsja. Med USA-imperialismen i farevannet er ting som uavhengighet og fred ting som aldri kan tas for gitt.

SOVJET.

Sovjet har ikke vært ledende i den betingelsesløse støtten for det kambodsjanske folket. Etter at Lon Nol-kuppet i 1970 var blitt satt i scene av CIA, ryktet straks mange stater ut med anerkjennelse av GRUNC. Helt fram til høsten 1973 oppretholdt Sovjet sine diplomatiske forbindelser med Lon Nol-regimet. Det samme året besluttet de å anerkjenne GRUNC.

Da Sihanouk i 1970 tok initiativet til den indokinesiske toppkonferanse som skulle bestå av representanter fra de tre indokinesiske frigjøringsbevegelsene, ble ikke dette bifalt av Sovjet.

Det kan også nevnes at det ble drevet en tsjekkisk våpenfabrikk utenfor Phnom Penh som forsynte Lon Nol. Fabrikken måtte seinere stenges etter angrep fra FUNK.

Da situasjonen var som verst for Phnom Penh under offensiven til FUNK våren 1973, hjalp Sovjet til med å frakte våpen og forsyninger opp Mekongelva. Disse skipene var forsikret, slik at ikke Sovjet skulle lide noen økonomisk tap hvis de skulle bli skutt ned av frigjøringshæren. Resultatet ble at Sovjet hjalp Phnom Penh med forsyninger i ei tid da de ellers var avskåret fra omverdenen.

I det siste har Sovjet påtatt seg rollen både som mekler og som splitter i Kambodsja. De har vært meget aktive med å spre rykter om alvorlige splittelser i FUNKs ledelse. Som mekler har de prøvd å få istand forhandling mellom GRUNC og Lon Nol-regimet. Ved dette går de bak Sihanouks rygg i det han klart har forkastet slike forhandlinger. Hvis forhandlinger skal oppstå, må disse føres med den virkelige fiende og ikke med en marionetteregjering. Sihanouk har erklært at FUNK ikke vil godta noe kompromiss, men kjempe til den endelige seieren er vunnet.

FUNKS OFFENSIV VINTEREN 1974.

I begynnelsen av desember 1973 ble den endelige fasen i det kambodsjanske folkets frigjøringskamp innledet. Den kommer til å lede til fullstendig seier for det kambodsjanske folket.

Kampene som fører i Kambodsja vinteren 1974 er de hardeste i hele Indokina. Den militære situasjonen har utviklet seg svært gunstig for frigjøringsstyrkene. Den 8/1 1974 kunne GRUNCs informasjonskontor opplyse om seier ved 5 nye fronter. Lon Nols stjernedivisjoner nr. 1 og 2 er blitt alvorlig svekka. Strategiske veier er frigjort av FUNK. I motsetning til Lon Nol-juntaen ligger FUNKs styrke i at de kan stole på egne krefter. FUNK har ikke inngått noen fredsavtaler med Lon Nol og har dermed ikke godkjent regimet som

representativ for det kambodsjsanske folk. Frigjøringsfronten kontrollerer over 90 % av landet og noen koalisjonsregjering har ikke vært i deres interesse.

GRUNCs diplomatiske posisjon er for tida sterkere enn PRRs. Over 50 stater har nå anerkjent GRUNC som Kambodsjas rette og eneste regjering. Til nå har ikke tilsvarende mange stater anerkjent PRR. Vi må derfor raskt bygge oppe en opinion for det kambodsjsanske folket her i landet for å presse den norske regjering til å anerkjenne GRUNC. Kambodsjas spørsmålet ble tatt opp i FN i oktober og desember. Etter diskusjonsomganger ble likevel resultatet: En ulovlig regjering tilsett gjennom statskupp, sitter fremdeles på Kambodsjas stol i FN. Hvem står bak dette resultatet? USA klarte å trikse med dagsordnen, slik at de sikret seg 2 stemmers overvekt. Hvilken betydning har FN-medlemskap? Et medlemskap løser ikke situasjonen i Kambodsja, men det skulle gjøre det nesten umulig for USA å gjenoppta bombingene av et annet FN-medlemsland. Spørsmålet kan nå ikke tas opp før om ett år, men med den framgangen GRUNC har er de sikret en plass i FN fra høsten 1974. Et av landene som stemte for en ombytting i FN var Sovjet. Dette lyder rart siden vi vet at Lon Nol konsekvent har fått støtte fra Sovjet, siden han ble tilsatt som marionett i Phnom Penh. I september anerkjente Sovjet GRUNC og vennskapsforholdet til Lon Nol ser ut til å kjølne. Årsaken er trolig at Sovjet innser at en seier for FUNK er uungåelig.

Verdensopinionens støtt.

Kambodsjanerne vil sikkert vinne tilbake retten til å bestemme utviklinga i sitt eget land. Dette er det viktigste. Etter seieren over verdens største krigsmakt, vil et fritt Kambodsja konsekvent gi sin støtte til det vietnamesiske og laotiske folkets kamp mot imperialismen. Det vil være en enorm oppmuntring og inspirasjon til de kjempende indokinesiske folk. Kambodsja vil bli det første land i Indokina som frigjør seg fra imperialismen. En seier i Kambodsja vil bli en kraftig inspirasjon til alle undertrykte folk over hele verden. For å framslynge seieren for det kjempende kambodsjsanske folket må vi utvikle og øke vårt solidaritetsarbeid for Kambodsja. Enhetsfronten for Kambodsja må vokse seg sterk og bred!

FULL STØTTE TIL FRIGJØRINGA AV KAMBODSJA!

Nyttig litteratur:

Kambodga, DFFGs skriftserie, 1972

Indo China 1971-1972 Engelsk tekst) Vietnamese Studies nr. 33

Vietnam, Laos and Cambodia 1969-70, Vietnamese studies nr. 28

My War with the CIA, Norodom Sihanouk/Wilfred Burchett

Cambodia in the Southeast Asian War, M.Caldwell/ Lek Tan

At War with Asia (oversatt til norsk Fakkeltbok) Noam Chomsky

Set andre Indokina kriget (svensk tekst), Wilfred Burchett

FUNKs program, en regelmessig informasjonsbulletin, kan bestilles fra FUNKs informasjonskontor, Maria Prestgårdsgata 10, 116 52 Stockholm, Sverige.